

Marka Starowiejskiego]. – Kraków : WAM, 2003. – Cz. 1 – 2. – 960 s.; [23] Gawalewicz M. *Królowa Niebios. Legendy o Matce Boskiej / M. Gawalewicz, P. Stachiewicz*. – [wyd. II]. – Warszawa ; Londyn: Michalineum Veritas Fundation Publikation Centre, 2006. – 203 s.; [24] Giemza J. *O sztuce sakralnej Przemyskiej eparchii. Słowem i obrazem*. – Łańcut, 2006. – 103 s.; [25] Kaman Ersebet. *Народные обычаи в дни праздников Пресвятой Богородицы // Studia mythologica slavica VIII – 2005*. – с. 157 – 165; [26] Łoski W. *Ikona Zaśnięcia Matki Bożej / W. Łoski // Teksty o Matce Bożej / [red. Stanisław Celestyn Napiórkowski OFMConv.]*. – Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, 1981 – . – T. 7. *Prawosławie*. – Cz. I / [wybór, wstęp i opr. ks. H. Paprocki]. – 1991. – 342 s.

КОЗАР Лідія, наук. співроб.

ЗБИРАЦЬКО-ФОЛЬКЛОРИСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ – ДІЯЧІВ КИЇВСЬКОЇ І ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ГРОМАДИ

У статті висвітлюється роль народної словесності в житті та діяльності таких громадських діячів, українських письменників, як Михайло Коцюбинський, Володимир Самійленко, Мусій Кононенко, Григорій Коваленко, Іван Коновал. Зокрема, відзначається, що українські письменники і вчені залишили помітний слід в історії національної фольклористики кінця XIX – початку XX ст., збираючи і досліджуючи уснопоетичні зразки та популяризуючи їх у своїй творчості.

The article highlights the role of folk literature in the lives and activities of such public figures, Ukrainian writers as Michael Kotsyubynsky, Vladimir Camiylenko, Musa Kononenko, Grigory Kovalenko, Ivan farrier. In particular, noted that the Ukrainian writers and scholars have left its mark on the history of national folklore of the late XIX - early XX century. by collecting and examining samples and usnopoetychni Populyariziruya them in his work.

Вагомий внесок у розвиток національної фольклористики кінця XIX – початку XX ст. зробили українські письменники та вчені, для яких “фольклор був потрібний як органічний вияв духовно-ідейного життя”[1]. Фольклор і фольклористика відігравали важливу роль в житті і діяльності таких українських письменників кінця XIX – початку XX ст., як М.Коцюбинський, В.Самійленко, Г.Коваленко, І.Коновал та ін. Дана стаття присвячена дослідженню місця народної творчості в їх діяльності, оскільки цій проблемі на сьогодні не приділялось достатньо уваги. Актуальність роботи зумовлена необхідністю дослідження ролі даних громадських діячів у формуванні національної свідомості українського народу, а також осмислення їх місця в національно-культурній історії України та зокрема в історії фольклористики кінця XIX – початку XX ст. Мета дослідження полягає у з’ясуванні ролі творчої і громадської діяльності М.Коцюбинського, В.Самійленка, Г.Коваленка, І.Коновала в історії вітчизняної культури та визначенні найцінніших складових їх творчої спадщини для сучасного відродження української нації.

Коцюбинський Михайло Михайлович [псевд.: Козуб Захарій, Коцюб., Коцюба Михайло; 5(17). IX. 1864, Вінниця – 12 (25). IV. 1913, Чернігів] – український громадський діяч, письменник, літературознавець, збирач фольклору, видавець. Народився у сім’ї

дрібного урядовця. Закінчив початкову школу у м.Бар (1875), Шаргородське духовне училище (1880). Навчався у Кам'янець-Подільській семінарії, але не закінчив через скрутне матеріальне становище (батько втратив на той час роботу, а мати осліпла). 1882 р. повернувся до Вінниці, заробляв на життя приватними уроками, поглиблював знання самоосвітою. За зв'язок із подільською групою "Народна воля" поліція встановила над М.Коцюбинським таємний нагляд (1884), під яким він перебував впродовж всього життя. Друкуватися почав із 1890 р. у галицьких виданнях ("Дзвінок", "Правда", "Зоря" та ін.). У цьому ж році познайомився з І.Франком та іншими діячами культури. 1891 р. склав іспит на народного вчителя при Вінницькому реальному училищі, працював домашнім учителем у с.Лопатинці Вінницької обл. (1891 – 1892), де були зроблені перші відомі нам записи зразків народної творчості – пісні, балади, легенди, прислів'я та приказки, надруковані у збірниках "Этнографические материалы, собр. в Чернигов. и соседних с нею губерниях" (т.3, Чернігів, 1899), "Из уст народа" (Чернігів, 1900) та в "Збірничку українських пісень з нотами" (Одеса, 1896). М.Коцюбинський вів роз'яснювальну роботу серед сільської молоді щодо значення народної творчості. За його дорученням записували фольклорні твори на Поділлі селяни із с.Лопатинці Л.Мельникова та А.Дуляк, які також опубліковані у збірниках Б.Грінченка. У 1892 р. в газеті "Буковина" вміщена стаття М.Коцюбинського "Вироби селянок з Поділля на виставці в Чикаго", де автор говорить про види гаптування золотом і сріблом, поширені на Вінниччині. У 1892 р. в Лопатинцях Коцюбинський написав віршовану "казку з народного поля" "Завидющий брат". За фольклорними мотивами створені також його пізніші казки "Про двох цапків", "Дві кізочки", "Десять робітників". Оригінальну художню інтерпретацію фольклорного образу зустрічаємо в оповіданні "Хо".

Працюючи у філоксерній комісії на бессарабських та кримських виноградниках (1892 – 1897), М.Коцюбинський цікавився фольклором та етнографією. Як відзначає дослідник Н.О.Бучко, М.Коцюбинський дбав про те, щоб селяни співали чи розповідали невимушено, в звичайній для них обстановці. Народна традиція досить виразно проступає також у його ранніх творах – "Андрій Соловейко", "На віру" (1891), "Для загального добра" (1895), "На крилах пісні" (1895), написаних на основі українських пісень та переказів.

Коцюбинський приділяв увагу вивченню культури та побуту молдавських селян, відтворивши її у своїх творах "Пе-коптьор", "Відьма". Робота у філоксерній комісії дала Коцюбинському також матеріал для оповідань з татарського життя – "В путях шайтана", "На камені". Третє оповідання про кримських татар – "Під мінаретами" – він написав після поїздки в Крим літом 1904 р.

Глибше зацікавлення М.Коцюбинського фольклором та етнографією проходило, за словами Н.Букатеви́ча, під впливом Цеслава Неймана і Валеріяна Борковського. Улюблена пісня

М.Коцюбинського – “Ой з-за гори вітер віє, калина не спіє”. У 1892 – 1893 склалася “Басарабська родина тарасівців”, куди ввійшли В.Боровик, Г.Михновський, В.Андрієвський, В.Борковський, М.Коцюбинський, Д.Антонович та ін. Восени 1896 р. Коцюбинський тяжко захворів і 1897 р. залишив службу в комісії, виїхав до Житомира, де працював у редакції газети “Волинь”.

На початку 1898 р. Коцюбинський оселився в Чернігові, зайнявши посаду діловода, а з 1900 – статистика в земській управі, згодом – зав. відділом статистичного бюро. Входив до Чернігівської Громади, особливо зблизився з Б.Грінченком, В.Самійленком, М.Вороним, М.Чернявським, М.Могилянським. Підтримував дружні стосунки з В.Гнатюком (листування між ними почалося в 1899 р. і тривало до кінця життєвого шляху Коцюбинського). На прохання Коцюбинського В.Гнатюк регулярно надсилав йому збірки народної творчості, етнографічні матеріали.

У Чернігові М.Коцюбинський редагував працю Б.Грінченка “Література українского фольклора. 1777 – 1900. Опыт библиографического указателя” (Чернігів, 1901), написав розділи “Народная словесность” і “О бандуристах (кобзарях) и лирныхках” в “Програмне для собиранія сведеній археологических, исторических и этнографических по Черниговской губернии” (Чернігів, 1903).

Коцюбинський творчо використовує майже всі фольклорні жанри – пісні, казки, легенди, перекази, голосіння, прислів'я, приказки. Особливо це позначилося на творах Чернігівського періоду – “Дорогою ціною” (1901), “Fata morgana” (1903 – 1910), “Тіні забутих предків” (1911), “Що записано в книгу життя” (1910), в яких використання фольклорних джерел залишилося неповторним. Його твір “Тіні забутих предків” називають “синтез[ою] вищої письменницької культури з кращими зразками усної української поезії, синтез[ою] витонченої манери художника-імпресіоніста з поезією зелених полонин, гірських потоків і гомінких смерек” [2].

М.Коцюбинський брав активну участь у визначних подіях громадсько-літературного й політичного життя: на відкритті пам'ятника І.Котляревського в Полтаві (1903) виголосив промову; у 1906 – 1908 очолював чернігівську “Просвіту”, збирав літературну молодь на традиційні “понеділки” (1906 – 1907) і “суботи” (1911 – 1912), на яких обговорювалися нові твори молодих і вже відомих письменників.

М.Коцюбинському належать також публіцистичні, літературно-критичні статті й нариси, рецензії тощо (рецензія на вірші М.Філянського, 1906; реферат “Іван Франко”, 1907 та ін.). Він відомий як перекладач окремих творів Г.Гейне, А.Мицкевича, Е.Ожешко, Ф.Достоевського українською мовою, І.Франка – російською мовою. Брав активну участь у впорядкуванні збірників та альманахів “Хвиля за хвилиною” (1900), “Дубове листя” (1903), “З потоку життя” (1905). У зв'язку з хворобою Коцюбинський кілька разів виїжджав за кордон (Німеччина, Австрія, Швейцарія, Італія). Виїжджав також до гуцульського села

Криворівня, де зустрівся з І.Франком, Лесею Українкою, В.Стефаніком, В.Гнатиюком. 1911 р. Товариство прихильників української літератури, науки і штуки встановило М.Коцюбинському довічну пенсію, що дало змогу письменникові залишити роботу в земстві.

У кінці квітня 1913 р. після тривалої хвороби М.Коцюбинський помер. Поховано у Чернігові, на Болдиній горі. У Вінниці (1927) та Чернігові (1934) засновано літературно-меморіальні музеї М.Коцюбинського. Тут же споруджено пам'ятники. Ім'ям М.Коцюбинського названо смт. Михайло-Коцюбинське Чернігівської обл. і с. Коцюбинське Київської обл.

Постаті М.Коцюбинського присвячено сотні статей і монографій. Фольклорно-літературні взаємини М.Коцюбинського досліджували Н.Букатевиц[3], Н.Бучко[4], С.Козуб[5], І.Лютій[6], Л.Іванов[7], Н.Калениченко[8], М.Грицюта[9] та ін. Було відзначено, що “народна творчість становила для Коцюбинського могутній засіб вивчення і розкриття людської психології”[10]. “...Великі письменники, класики літератури світової – ніколи не розминалися з народом, навпаки: їхня творчість завше була невіддільна від фольклору, від дум, від мудрості народної, як невіддільним є шум могутнього дуба від зеленого шуму всього лісу...Михайло Коцюбинський напоєний соками багатющої землі своєї – і через це він став безсмертним: великі світочі людства давно вже розступились, щоб дати місце і йому – в шерензі борців, мислителів і шукачів правди”[11], – так писав про свого першого літературного вчителя П.Тичина.

Самійленко Володимир Іванович [крипт. і псевд.: В., В. С., В-ий, В. С-ий, Си-кий, Маруся Вітрова, В.Іванченко, Ікс, В.Полтавець, В.І.Полтавець, Сивенький, В.Сивенький, Смутний, Л. Смутний, Л. Сумний, Staccato; 22.01 (3.02). 1864, с.Великі Сорочинці, тепер Миргородського району Полтавської обл. – 12.08.1925, м.Боярка Київської обл.] – український громадський діяч, письменник, збирач фольклору, перекладач, редактор.

В.Самійленко – син наймички Олександри Кіндратівни Самійленко та заможного землевласника Івана Олександровича Лисевича. Батько помер тоді, коли В.Самійленку було 5 – 6 років. Долею хлопця опікувався приятель родини Лисевичів Олексій Михайлович Трохимовський та його син Микола, за підтримкою яких В.Самійленко закінчив Полтавську гімназію (1885) і навчався на історико-філологічному факультеті Київського університету (до 1890 р.). В.Самійленко пізніше згадував: “Трохимовський, пам'ятаю, любив співи й часто запрошував до себе дівчат і хлопців, які співали колядки та інші українські пісні. І я захоплювався українськими піснями, які співали на селі і які чував від попів, коли вони із своїми синами приїздили до Михайлівни святити воду [...] і після служби теж співали гарні українські пісні” (Тулуб О. Матеріяли до життяпису Володимира Самійленка // За сто літ. – 1928. – Кн.3. – С.298). В материній родині В.Самійленка також

шанували народні традиції, любов до яких поет проніс крізь усе своє життя, як писав про це він сам: “З дитинства в дідовій хаті між своїми кривними я жив оточений українською стихією: слухав бабусині казки (про 3 братів Кіндратів та інші), яких вона знала багато, слухав чумацькі пісні, які співав дядько Герасим Бокітько (козак), дід якого чумакував, – і взагалі впивався чистою чарівною українською мовою Миргородського повіту” (там само, с.297).

Під час навчання у Полтавській гімназії В.Самійленко познайомився з українським музикантом, фольклористом Володимиром Александровим, під впливом якого почав записувати народні пісні. Збереглися автографи записаних В.Самійленком трьох народних пісень з нотами – “За Дунаєм та й за перевозом”, “Ой кінь ірже, ой кінь ірже...”, “Ой чиї ж то воли по горі ходили” (Відділ рукописів Інституту літератури ім. Т.Шевченка НАНУ, ф.29, №14, 15, 16).

Навчаючись у Київському університеті (1885 – 1890), В.Самійленко активно цікавиться українським життям, зближується зі “Старою громадою” і професорами Київського університету, стає членом студентського товариства “культурників” “Хрестоматія”, входить до “Літературної громади”, яка складалася із таких культурних діячів, як М.Лисенко, М.Старицький, Леся Українка, Одарка Романова та ін. Належав разом з І.Липою, М.Міхновським та іншими до “Братства Тарасівців”.

Перші поетичні твори і переклади В.Самійленка опубліковані у журналах “Зоря”, “Правда”, “Зерно”, альманахах “Складка”, “Ватра” тощо (1886 – 1890). Перша збірка “З поезій Володимира Самійленка” вийшла в Києві 1890; друга – з поезіями 1884 – 1906 – “Україні”, з передмовою І.Франка – у Львові (1906). Незакінчена поема “Гея” друкована частково в “ЛНВ” (1922).

В.Самійленко автор драматичних творів “Маруся Чураївна” (1896), “У Гайхан-Бея” (1917) тощо. Він переклав “Іліаду” Гомера, “Божественну комедію” Данте, п’єси Мольєра, Б.Трістана, Бомарше, А.Франса, вірші Беранже, Байрона та ін. У газеті “Громадська думка” (згодом – “Рада” (1905)) В.Самійленко опублікував сатиричні твори – “Як я перейшов од слова до ... думки”, “Про душі, про п’яти та інші цікаві речі”, “Патріот”, “З моїх пригод”, “Я видаю газету”, “Розмова”, “На Великдень”, “Від Києва до Чернігова”, “До конституції” тощо. Спогади В.Самійленка “З українського життя в Києві в 80-х роках XIX ст.” опубліковані у журналі “Нова Україна” (Прага; Берлін, 1923). Об’єктивну характеристику особистості та творчості В.Самійленка подав І.Франко у двох працях “Володимир Самійленко” (т.37, К., 1982, с.183 – 185), “Володимир Самійленко: Проба характеристики” (там само, с.193 – 204), наголосивши на його відданості національній ідеї: “При тім він українець, свідомий українець, усею душею відданий своїй країні і своєму народові – і се в Росії тип поки що свіжий, мало ще розповсюджений, тип, можна сказати, будуще. Отим-то він такий дорогий і любий кожному українському серцю, такий своєрідний та національний – не штучний, а немов так готовий уже виріс

із рідного ґрунту...” (с.201).

Про фольклоризм у творчій спадщині В.Самійленка неодноразово писали О.Тулуб (Матеріали до життєпису Володимира Самійленка // За сто літ. – 1928. – Кн.3. – С.297 – 298), М.Зеров (В.Самійлено і український гумор // Твори: У 2 тт. – К.,1990. – Т.2. – С.536), М.Рильський (Володимир Самійленко // Зібр. Тв.: У 20 тт. – К.,1986. – Т.12. – С.101), О.Бабишкін (В.Самійленко: Літературно-критичний нарис. – К.,1963. – С.35), М.Чорнописький (Записи народних пісень Володимира Самійленка)// Поетичні твори...– К.,1990. – С.16 – 17, 24), В.Погребенник (Українська поезія кінця XIX – початку XX століття і фольклор // УМЛШ. – 1991. – №8. – С.87 – 89), М.Мартинюк (Своєрідність художнього втілення національної ідеї у творчості В.Самійленка: Дисертація. – Луцьк, 1999. – С.37, 163 – 164). Дослідники відзначили наявність фольклорних форм (пісні, романси, анекдоти, оди, притчі тощо) у творах В.Самійленка, виділили їх музичну структуру, оперетковий стиль (“Дума-цяця”, “Міністерська пісня”, “Соловейків спів”, “Пісня про свободу”).

В.Самійленко закликав шанувати традиційну народнопісенну обрядову культуру. Поезію “Святий вечір”, стилізовану під колядку, закінчував так: “Тільки такий недошкребок культури, / Що до народу кохання не має, / Що його звичаї всі зневажає, / Той нехай буде смутний і похмурий – / В святий вечір” (Поетичні твори. – К., 1990. – С.67). М.Лисенко поклав на музику поезію В.Самійленка “Горе поета”, “Україна” (“Наша славна Україна”); на прохання М.Лисенка В.Самійленко написав слова до “Запорозького маршу” (“Гей, за наш рідний край”), текст кантати “До 50-х роковин смерті Т.Шевченка” (“Вінок Тарасові Шевченку в день 26 лютого”).

“Вечірня пісня”(1896) В.Самійленка, покладена на музику К.Стеценком, поряд із “Колисковою” Лесі Українки, “Сном” О.Маковея, “Сніжинками” М.Вороного, вважається кращою поезією фольклорного плану цього періоду для дитячого читання, найяскравішим прикладом близькості лірики Самійленка до народного мелосу[12]. Подібно до І.Франка і Лесі Українки В.Самійленко уводить образність народних веснянок у “Весняні пісні”, до яких К.Стеценко написав хор без супроводу для мішаного складу.

В.Самійленку належить провідне місце у розвитку української після шевченківської сатиричної поезії, яка не мала більш популярного твору, як Самійленків “Щасливий край” (“Ельдорадо”) (1886). В “Ельдорадо” й “Як то весело жить на Вкраїні” Самійленко спирався на традиції Беранже й О.Толстого, на народні сатиричні куплети. Як відзначав М.Рильський, “гумор Володимира Самійленка – органічне схрещення галльського сміху із сміхом народу, котрий створив безсмертного Купер’яна і його мудре “Якось-то буде...”(Рильський М., т.12, К., 1986, с.101)”.

Літературна і громадська діяльність (1886 – 1925) В.Самійленка хронологічно накладається на другий період піднесення руху за

національне визволення – “добу національного відродження й одновлення української державности” (ЕУ, т.V, с.1884 – 1887). Своє особисте життя В.Самійлено мислив як служіння національній ідеї. Працюючи службовцем у Києві, Чернігові, Катеринодарі, Миргороді (1890 – 1904), він завжди був активним учасником різних українських товариств, був знайомий з багатьма українськими письменниками та громадськими діячами – В.Антоновичем, М.Лисенком, М.Старицьким, Оленою Пілкою, І.Левицьким, О.Кониським, П.Житецьким, В.Науменком, Б.Грінченком, О.Русовим, І.Шрагом, М.Коцюбинським, С.Ерастовим та ін. У 1905 р. був запрошений коректором і фейлетоністом до редакції газети “Громадська думка”. З 1907 по 1917 працював нотаріусом у м.Добрянка (на Чернігівщині). За української державності служив у міністерствах освіти та фінансів уряду УНР. В цей час у журналі “Шлях” опублікував статті мовознавчого характеру (“Дбаймо про фонетичну красу мови”, “Чужомовні слова в українській мові”), був редактором-видавцем політичного, економічного, літературного і наукового часопису “Україна” (1919); у 1919 емігрував у Галичину з урядом УНР. У 1924 повернувся до Києва, працював редактором у видавництві художньої літератури; помер 12 серпня 1925 р. у с.Боярка. В останні роки життя В.Самійленко підтримували А.Кримський, С.Єфремов, О.Дорошевич, П.Тичина та ін. В.Самійленко все своє свідоме життя був невтомним просвітителем нації. Його муза будила національну свідомість та піднімала прибите ворогами почуття національної і людської гідності[13].

Коваленко Григорій Олексійович [крипт. і псевд.: К.Вільний, Грицько Коваленко, Гр., Г.К. та ін.; 24.01(05.02).1868, с. Липняки, тепер у складі смт. Барішівка Київської обл. – 15.12.1937, м. Полтава] – український, письменник, літературознавець, етнограф, фольклорист, художник, редактор, публіцист, видавець, громадський діяч, лікар, народився у заможній сім’ї. По закінченні 1886 Полтавської фельдшерської школи служив земським фельдшером у Переяслав. повіті, де захопився збиранням етнографічних матеріалів, зокрема з народної медицини. Б.Грінченко опублікував у етнографічних збірника понад 60 замовлянь та лікарських порад (Т. 2, Чернігів, 1896), 5 пісень (Т. 3, Чернігів, 1898). У рукописних фондах ІМФЕ та ІЛ НАНУ зберігаються його записи – “Пісні (без мелод.): Побутові, розбійницькі” (ІМФЕ, ф. 1-к2/16, 1885, 6 арк.), “Маруся Богуславка та інші думи” (ІЛ, ф. 70).

У 1890 – 1895 роках працював при клініці Московського університету. 1896 – 1905 роки – секретар Чернігівської міської управи, активний діяч Чернігівської Громади. З 1905 року жив у Полтаві, працював секретарем міської думи, створив і очолив полтавську “Просвіту”. Один з організаторів і редакторів (1905 – 06) журналу “Рідний край”, видавець і редактор медично-природничого журналу “Життя і знання”(1913 – 1914).

Друкувався з 1891 року в журналах “Этнографическое обозрение”

(“О народной медицине в Переяславском у. Полтавской губ.”), “Зоря” (Чудодійна криниця), “Киевская старина” (“Жизнь украинского этнографа С.Д.Носа”, “Евгений Гребенка”, “3 життя Тараса Шевченка”), “Літературно-науковий вісник” (“Народні пісні. Оповідання”). Писав вірші, оповідання, п’єси – збірки “Правдиве слово” (1896), “Оповідання з історії українського народу од найдавніших до нових часів” (1907), “Жарти життя” (1911), “Вишнівська справа” (1913), “Колядники”, “Ворожка” (обидві – 1917), “В дні журби і печалі” (1918), “Яцько і Стецько” (1922), “У сонячній країні” (1927) та ін. В рукописах залишилися повісті “Тур і Сокіл”, “Дажбожі діти” (1919), “Над Десною” (1936), роман “Юрко Соколенко” (1937) та ін. Переклав частину поеми “Фауст” Й.В.Гете (опубл. 1968).

Г.Коваленко залишив велику спадщину творів образотворчого мистецтва (близько 100 картин та ілюстрацій), частина з них зберігається в Чернігівському літературно-меморіальному музеї – заповідникові М.Коцюбинського. У добу УНР Г.Коваленко викладав у медичному технікумі, видавав і перевидавав свої книги: “Людина і громада” (1917), “Оповідання з української історії” (1918), “Григорій Сковорода” (1919). Заарештований у серпні 1937 як “учасник і організатор підпільної контрреволюційної націоналістичної організації” і розстріляний в Полтаві 15 грудня 1937 р.

Коновал Іван Омелянович [літ. псевд. Іван Вороньківський; 1875 – 1925] – український письменник, педагог, громадський діяч, збирач народної творчості, освіти здобув самотужки, працював у сільській школі, писав вірші. За прогресивні ідеї та співчуття народу Коновала було заарештовано і заборонено працювати в школі. У 1901 – 1918 роках проживав у Чернігові, працював коректором, секретарем “Земского сборника Черниговской губернии”. Був у дружніх стосунках із М.Коцюбинським, Б.Грінченком, В.Самійленком та іншими письменниками. Автор поетичних збірок “Зіронька”, “Вірші” (обидві 1904), п’єси “Без спомоги” (1905). На творах відчутні фольклорні впливи (балада “Закляте озеро”), творчості Т.Шевченка, І.Манжури, П.Грабовського, С.Руданського. І все ж письменник намагався бути самобутнім художником слова.

І.Коновал записував фольклорні твори на Чернігівщині та Київщині. Кілька легенд та переказів опублікував Б.Грінченко у збірнику “Из уст народа” (Чернігів, 1900, с. 149, 196 – 198, 346 – 347). У рукописних фондах ІМФЕ НАН України зберігається збірник І.Коновала “Проти Івана так як у полудень”. Пісні (без мелод.) обрядові, побутові, родинні і ін.” (ф. 28-3/147, 1899, 28 арк.). На сторінках “Земского сборника Черниговской губернии” (1902) опублікував статтю “К вопросу о сохранении памятников народного творчества”. П.Тичина присвятив доньці І.Коновала вірш “О пanno, Інно, панно Інно...” (1915).

Таким чином, українські письменники і вчені залишили помітний слід в історії національної фольклористики кінця ХІХ – початку ХХ ст., збираючи і досліджуючи уснопетичні зразки та популяризуючи їх у

своїй творчості. Народна творчість була для них і джерелом натхнення, і засобом утвердження народознавчих ідей в процесі боротьби за національне відродження України.

Список використаних джерел:

- [1] Шлян В. Джерело споконвічної сили української культури // НТЕ. – 2001. – № 1 – 2. С. 52; [2] Букатевич Н. Український фольклор у творчості Коцюбинського // Коцюбинський М. Збірка статтів / За ред. О.Дорошкевича. – Т.1. – Х., 1931. – С.191 – 223; [3] Букатевич Н. Український фольклор у творчості Коцюбинського // Коцюбинський М. Збірка статтів / За ред. О.Дорошкевича. – Т.1. – Х., 1931. – С.191 – 223; [4] Бучко Н. З інтересів М.М.Коцюбинського до фольклору та етнографії // НТЕ. – 1959. – Кн.3. – С.74 – 77; [5] Козуб С. Фольклорні записи М.Коцюбинського // Коцюбинський М. Збірка статтів / За ред. О. Дорошкевича. – Т.1. – Х., 1931. – С.272 – 285; [6] Лютий І. До ранньої творчости Коцюбинського // За сто літ. – 1928. – Кн.4. – С.300 – 309; [7] Іванов Л. Літературно-естетичні погляди Михайла Коцюбинського 90–900 рр. – Дніпропетровськ, 1950; [8] Калениченко Н. Великий сонцепоклонник. – К., 1967–К., 1984; [9] Грищота М.С. М.Коцюбинський і народна творчість. – К., 1958; [10] Бучко Н. З інтересів М.М.Коцюбинського до фольклору та етнографії // НТЕ. – 1959. – Кн.3. – С.74 – 77; [11] Михайло Коцюбинський (До 75-річчя з дня народження): Збірник матеріалів, статей, віршів та нарисів. – Вінниця, 1939; [12] Погребенник В. Українська поезія кінця ХІХ – початку ХХ століття і фольклор // УМЛШ. – 1991. – №8. – С.85 – 91; [13] Чорнопиский М. Володимир Самійленко // Самійленко В. Поетичні твори. Прозові твори. Драматичні твори... – К., 1990. – С.5 – 33.

УДК 821.161.2-92 «19»

КОНОНЧУК Михайло, к.філол.н., доцент КАПЕЛА ОЛЕКСАНДРА КОШИЦЯ В ОЦІНЦІ РАДІОСТАНЦІЇ “СВОБОДА”

У статті розповідається про дві радіопередачі Ю.Лавріненка-Гайдара на радіостанції “Свобода” в Нью-Йорку США, які присвячені гастролям в Європі, Америці Республіканської капели під керівництвом Олександра Кошиця (1919–1926 р.) та їх мистецького успіху, що приховувався комуністичною владою Радянського Союзу від населення України.

Ключові слова: радіостанція “Свобода”, капела Кошиця, мистецтво, пісня, відеуки, преса, захоплення.

The article concerns with two broadcasting by Y. Lavrinenko-Haydar on the radio station “Svoboda” dedicated to the tours of the Republican Choir of Oleksandr Koshyts (1919–1926) to the Europe and America and its artistic success which was hidden by communistic power of the Soviet Union from the people of Ukraine.

Keywords: radio station “Svoboda”, Choir of Koshyts, arts, song, estimation, the press, delight.

Радіостанція “Свобода” у квітні 1962 року докладно передавала відгуки американської критики про сенсаційний мистецький успіх в Америці Українського ансамблю танцю під керівництвом Павла Вірського. І робила це тому, що преса Радянського союзу, а зокрема київська преса чомусь не відреагувала на цю подію, не коментувала і не передруковувала незвичайно високих оцінок американською критикою українського балетного мистецтва. Автор передачі Юрій Гайдар